

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum in diuinis sit generatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

quodcumq; phantasma, sic sentire est altioris gradus q̄ sit quecumq; qualitas sensibilis propter quod similis, necessitas est q̄ si præter phantasmata requiratur aliud ad mouendum intellectum possibilem, & q̄ præter qualitatem sensibilem requiratur aliud ad mouendum sensum ad actum sentiendi, & si illud aliud sit ibi intellectus agens, pari ratione & hic sensus agens.

Vide in. 2.
d. 3. q. 7.

Vide Tho.
1. p. q. 85.
ar. 3. ad. 1.

24. Secundum autem non possunt ipsi dicere quia ponunt q̄ phantasma agit in intellectum possibilem, non per virtutem receptam ab intellectu agente: sed per propriam virtutem quantum imperfectionem. Et idem dicunt de intellectu agente.

25. Nec terna potest dici, quia phantasmata secundum se non representant nisi singularia. Nec secundum hæc opinionem intellectus agens aliquid insuit phantasmatis, nec aliquid aufert ab eis sed solum coassinit. ergo phantasmata ratione intellectus agens non plus representant vniuersale quam sine eo, nisi ipsemet intellectus agens ipsum representaret quod nullus dicit. Illud autem quod inuenitur videlicet q̄ primum intellectum à nobis est vniuersale siue sit verum siue falsum, contradicit cuidam dicto istorum, dicunt enim alibi q̄ conceptus vniuersalis sumitur ex hoc q̄ intellectus noster apprehendit conformitatem vnius singularis ad alterum, & sic secundum eos prius concipiuntur singularia & conformitas eorum ad inuicem quam habeatur conceptus vniuersalis, non ergo concipitur primo vniuersale.

26. Patet ergo ex præcedentibus, q̄ sicut non ponitur sensus agens qui cū obiecto causet actum sentiendi, sic non oportet ponere intellectum agentem ad hoc vt cū phantasmate moueat intellectum possibilem ad actum intelligendi tanq̄ duo imperfecta agentia suppleant vicem vnius perfecti agentis. Cū ergo intellectus agens non agat in phantasmata aliquid imprimendo vel aliquid abstrahendo, nec secundum rem, nec secundum rationem, nec agat in intellectum possibilem, nec sine phantasmate nec cum phantasmate vt deductum est, videtur q̄ non debeat ipsum ponere, nec Augustinus magnus philosophus vniuersale posuit ipsum vt prius dictum fuit.

27. Ad primum argumentum in oppositum dicendum quod abstrahere vniuersale à singularibus non est operatio intellectus agens, licet commentator hoc dicat erras quia talis abstractio est solum secundum considerationem. Et ideo opus illius potentie est cuius est considerare, quod non conuenit intellectui agenti sed possibili. Si tamē possibilem debet dici vbi aliud agens non est.

28. Ad secundum dicendum per interemptionem mihi quia vniuersale, id est, ratio vel intentio vniuersalitatis aut res sub intentione vniuersalitatis non est primum obiectum intellectus nec præexistit intellectui, sed est aliquid formatum per operationem intelligendi per quam res secundum considerationem abstrahitur à conditionibus indiuiduatis, in qua operatione intellectus abstrahens habet pro termino à quo singularia à quibus abstrahit, & pro termino ad quem ipsum vniuersale abstractum, & quia terminus à quo præcedit terminum ad quem, ideo consideratio singularium præcedit vniuersale abstractum ab ipsis iuxta illud, primo de Anima. Vniuersale autem nihil est, aut posterius est.

29. Istud autem magis declarabitur alibi, quod postea dicitur de intentione Aristotelis, dicendum quod quicquid ipse intenderit, de quo non est tantum curadum sicut de veritate, tamen ratio quam ad hoc adduxit parum valet. Non enim oportet q̄ in omni natura que quandoq; est in potentia & quandoq; in actu sint principium actuum & principium passiuum tanq̄ due potentie eiusdem suppositi radice in eadem essentia secundum numerum, ita quod per talem potentiam actiuam & passiuam reducat in actum, sed sufficit q̄ potentia passiuam reducat in actum per aliquam potentiam actiuam siue sit eiusdem suppositi siue alterius. Illa etiam ratio que cōcludit quod sit dare sensum agentem sicut intellectum agentem, quia sensus quandoq; est in potentia ad sentiendum, & quandoq; in actu sicut intellectus ad intelligendum.

Sententia quartæ distinctionis tam in generali quam in speciali.

Distinctio quarta.

Hic oritur quæstio. Superius Magister probauit trinitatem personarum & vnitatem essentie auctoritate, rationibus, & similitudinibus. Hic incipit quæstiones incidentes circa prædicta determinare, præmiserat enim supra distinguens personas vel processionem vnius ab aliis, vnde, circa processionem vnius ab alia quæstiones mouet & determinat. Et secundum hoc pars ista diuiditur in tres partes, quia primo mouet quæstiones circa processionem suppositum vel terminum. Secundo circa processionem modum. Tertio circa processionem principium. Secunda pars incipit. 6. dist. Præterea ibi queri solet. Tertia in principio 7. di. ibi hic solet à quibusdā. Est autē sciendum q̄ licet Magister moueat has quæstiones de generatione filii à patre, tamē eadē quæstiones possunt fieri de processione spiritus sancti & determinantur eodem modo. Prima potest diuidi in duas, primo enim ponit quæstionem de nominibus essentialibus in concreto vtrum scilicet possint significare vt suppositum generationis an vt finis. Secundo mouet quæstiones de nominibus essentialibus in abstractione significantibus ibi post hoc queritur. Prima verò est præsentis lectionis. Et diuiditur in tres partes. Primo enim præmittit hanc quæstionem, vtrum hæc sit vera, Deus genuit Deum. Secundo excludit circa hoc incidentem opinionem. Et tertio obiicit in contrarium circa determinata. Secunda ibi, Quidam tamen aduersarij veritatis. Tertia ibi, Nunc autem ad præmissam quæstionem reuertamur. Prima diuiditur in duas partes, secundum quod duplici via opponit. Secunda ibi, Sed ad hoc opponitur. Et hæc est sententia Magistri in generali.

IN SPECIALI sic procedit Magister, inquit vtrum hæc sit vera, Deus genuit Deum. Et videtur quod non. Si enim Deus genuit Deum aut ergo se aut alium. Si se, tunc ergo idem est generans & generatus, quod est impossibile. Si alium ergo in diuinis sunt plures dii. Et respondet Magister q̄ Deus genuit Deum non tamen se nec alium in diuinitate, sed alium in persona. Postea opponit ad quæstionem alia via. Si enim Deus genuit Deum, aut Deum qui est Deus pater, & sic genuit se, aut genuit Deum qui non est Deus pater. Et respondet q̄ illa propositio habet duos sensus, videlicet, vno modo vt sit sensus genuit deum qui non est Deus pater, id est Deum qui non est pater, & sic est vera, vel sic, genuit Deum qui non est idē Deus cū Deo patre & sic est falsa, quia in diuinis est vnus solus Deus. Postea incidentaliter excludit quorundam opinionem. Supposuerat enim in prædicta solutione quod personale nomē prædicatur de essentiali vt dicatur Deus est pater. Quidam tamē sunt in contrariam opinati, dicunt enim quod hæc est vera, tres persone sunt vnus Deus non tamen econuerso. Sed Magister dicit quod secundum fidem catholicam vtraq; est vera. Quod probat per multas auctoritates. Vltimo contra determinationem præcedentis quæstionis obiicit per auctoritatē Aug. qui dicit q̄ pater genuit alterum à se. quod videtur contra solutionem prædictam, & Magister respondet q̄ hoc fit intelligendum & genuit alterum à se, id est, alterum qui est idem in natura cum ipso, sed alter in persona, & in hoc terminatur sententia in speciali.

QVAESTIO PRIMA.
Vtrum in diuinis sit generatio.

Tho. 2. p. q. 27. ar. 1.

Circa distinctionem istam queritur primo, vtrum in diuinis sit generatio. Et secundo de propositionibus experimentibus diuinam generationem. Ad primam sic proceditur. Et arguitur q̄ in diuinis non sit generatio, quia à quo remouetur superius & inferius, sed mutatio superior est ad generationem, ergo cum in diuinis non sit mutatio, videtur q̄ nec generatio. Item si in diuinis esset generatio, illa esset æqui uoca, vel vniuoca, sed non est æqui uoca nec vniuoca, ergo &c. probatio minoris. Et primo quod non sit generatio æqui uoca, quia secundum Aug. in filio est perfecta ratio imaginis, quia in eo nulla est dissimilitudo, sed generatio æqui uoca excludit perfectam similitudinem, ergo, &c.

D 4 2 Item

2 Itē nec vniuoca quia tantum differit gignens & genitum quantum proprietates eorum constituntur, sed paternitas, & filiatio quae constituunt patrem gignentem, & filium genitum sunt diuersarum rationum, ergo gignens & genitus sunt diuersarum rationum, sed tunc non est generatio vniuoca. Ergo &c.

3 IN CONTRARIUM est quod dicitur Esaię vltimo: Ego qui altis generationem tribuo, nunquid sterilis ero?

4 Et arguitur per rationem. Paternitas & filiatio sequantur generationem, sed in diuinis est paternitas & filiatio vt patet ex multis locis scripturę. Ergo in diuinis est generatio.

5 RESPONSIO, tenendū est simpliciter q̄ in diuinis est generatio quā per rationem humanā nō possit hoc efficaciter probari, licet dicant quidam oppositū sicut de pluralitate personarū quorū opinio prius recitata fuit distinctione secunda cū rationibus eorum in questione Verum cum vnitatis essentia possit realiter esse pluralitas personarum, & ostensum fuit q̄ rationes nō concludunt Nunc autem persuadetur propositum scilicet quod generatio fit in diuinis facta quadam suppositione fidei videlicet quod in diuinis sint plures personę, quo supposito potest satis efficaciter probari quod generatio fit in diuinis.

6 Ad quod probandum ostendetur primo q̄ personę diuinę distinguuntur relationibus originis. Et secundo ostendetur q̄ aliqua origo habet in diuinis rationem generationis. Primum patet sic, quia si sint plures personę in diuinis aut differunt in absolutis, aut soluta relationibus. Non in absolutis, quia cum illud absolutum non sit essentia quę in diuinis est vna, nec distinguit nec distinguitur, oporteret q̄ esset additum essentia diuinę, sed absolutum additum alii absoluto facit compositionem, ergo in diuinis esset compositio, quod est impossibile, quare impossibile est distinctionem diuinarum personarum fieri per absolutā, sit ergo per relationes & quidem per relationes reales, quia relationes rationis non distinguere nisi secundum rationem.

cap. 15.

7 Relationum autē triplex est genus vt patet, v. metaphysica. Quaedam enim fundantur super vnum et multa vt equalitas, similitudo. Quaedam super rationē mensurę & mensurati vt scientia, & scibile. Quaedam super actionem & passionē siue super originem vt paternitas & filiatio. Oportet ergo quod personę diuinę distinguantur per aliquod genus relationum, sed nō possunt distinguī per relationes fundatas super vnum in quantitate, vel qualitate vt sunt similitudo & equalitas. Primo quia tales relationes aut nō sunt reales omnino, aut saltem in diuinis vt patet infra dist. 11. Secundo quia relatio nō distinguit personās nisi includat oppositionem, sed oppositio relationum equalitatis & similitudinis supponit distinctionem suppositorum, equalē enim præsupponit aliquid iam constitutum cui equalitas attribuitur, ergo talis oppositio nō facit distinctionem. Item nec distinguntur per mensurā genus relationū, quia ratio mensurę & mensurati omnino nō sunt in diuinis. Et si essent, relatio tamen mensurę ad mensurabile nō est realis, sed solum secundum rationem, relatio autem rationis nō distinguit realiter. Relinquitur ergo q̄ distinguantur per tertium genus relationum quę sunt relationes originis, & hoc est primum.

q. 3.

vide infra d. 26. q. 1. nu. 18.

8 Secundum patet sic: Illud quod accipit ab alio esse, & naturam, & modo naturę dicitur ab eo generari, sed prima persona producta in diuinis accipit a persona producente esse & naturam & modo naturę, ergo generatur ab ea maior pater, quia generatio terminatur ad aliquod esse sicut corruptio ad non esse est etiam via ad naturam, & dicitur a Damasceno naturę opus, & ideo vbi aliquid accipit ab alio esse, & naturam, & modo naturę dicitur vere ab illo generari. minor declaratur quia prima persona diuina producta ab alia accipit ab eadem esse & naturam non solum eandem generatione sicut in generatione equiuoca, aut specie sicut in generatione vniuoca, sed eadem numero. prima etiā persona producta hoc accipit modo naturę vt infra dicitur, quia procedit ab vna persona tantum. Hic autem est modus naturę, vt infra dicitur quod

vnum sit ab vno tantum modo quo exponetur. Est ergo generatio in diuinis.

d. 6. q. 2.

9 Ad primum argumētum dicendum est q̄ mutatio nō est de ratione generationis sicut superius est de ratione inferioris, loquendo absolute de generatione forma h, solum enim de ratione generationis est acceptio esse, & naturę ab alio modo quo dictum est, ita tamen quod sit ibi aliquid communicatum, nō productum de quo dicitur genitum generari, alioquin nō esset generatio propria, quia si homo produceret hominem de nihilo, nō esset generatio sed creatio, semper enim in generatione aliquid supponitur quod per generationem nō produci tur sed communicatur, sed quia in creaturis illud quod communicatur & nō productum, est sola materia, quę cum sit pura potentia omni forma carere nō potest, nec plures specificas simul habere, ideo generans nō potest communicare eam genito sine omni forma, nec cum forma præexistente, quia super illam generans nō habet aliquam actionem nisi fortē in corumpendo, ideo generans communicat eam cum forma noua per ipsum introducta & precedente expulsa in quo est vera mutatio. Omnis ergo generatio in creaturis includit veram mutationem, sed hoc nō est de absoluta ratione generationis, sed coningit ex imperfectione eius quod communicatur, & modi communicandi. In diuinis autem nō sic est, quia essentia diuina quę communicatur per generationem, & nō productum, est secundū se actus & potest communicari nihil absolutum amittens, vel acquirens, propter quod nō est ibi mutatio, nec credo q̄ generatio dicatur vniuoce in Deo & in creaturis, sed analogicē.

10 Ad secundum dicendum quod in diuinis est generatio vniuoca propter vnitatem naturę in generante & genito nō obstante diuersitate proprietatum constituentium supposita, quia equiuocatio & vniuocatio generationis respiciūt naturam generantis & geniti magis quam proprietates sub quibus est natura. Et cum dicitur q̄ generans & genitum sunt diuersarum rationum secundum speciem, dicendum quod falsum est, quia *concurrunt vnum & idem in numero quod est realiter eius commune. Itud autē nō inuenitur in suppositis differentibus specie, nec sequitur, relationes differūt specie, ergo & supposita per relationes constituta, quia aliquid aliud actuale, q̄ relatio pertinet ad rationē suppositi scilicet essentia, propter quod nō tantum differunt supposita diuina secundum esse, quod ad rationem suppositi pertinet, quantum differunt sola relationes, in creaturis autem tantum differunt supposita quantum ea quę formaliter supposita constituntur, quia supposita nihil aliud actuale per se includunt.

* Alii dicunt.

11 Vel dicendum aliter quod sicut in diuinis nō dicitur generatio vniuoce cum generatione quę est in creaturis, sic quo ad naturam per generationem communicatum est ibi plura vniuocatio, sed quo ad proprietatem personā constituentem formaliter est ibi quasi equiuocatio, nec oportet alterum tantum dare sicut in creaturis, quia altera ratio est in diuinis, altera in creaturis, quantum ad ea quę intrinsicē supposita constituntur vt statim dictum est.

QVAESTIO SECUNDA. Vtrum Deus genuit Deum.

Thom. 1. p. 1. q. 39. ar. 4.

Secundo queritur vtrum ista sit vera, Deus genuit Deum. Et videtur q̄ nō, quia si esset vera hoc esset tantū pro persona patris, sed sicut Deus pater generat, ita Deus filius nō generat, ergo si hæc concedatur, Deus genuit pro patre eadem ratione hæc debet concedi pro filio & spiritu sancto Deus nō genuit quod tamen nō conceditur.

2 Item si Deus genuit Deum aut se Deum aut alium Deum, nō se Deum quia nihil seipsum gignit, vt habetur. 1. de Trin. nec alium Deum quia iam essent plures diuinitates, &c.

3 IN CONTRARIUM est quod dicitur in symbolis fidei Deum de Deo, quod nō est nisi per generationem.

Item